

Çocuk Haklarına Adaletin Yarası: "Suça Sürüklenen Çocuklar" ve Türk Hukuk Sisteminin Eleştirel Analizi - Uluslararası Perspektifler ve Yapısal Sorunlar

(Euronews tarafından 26.07.2025 tarihinde Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Müdürü Av.Hasan Erdoğan tarafından yapılan görüşme sonrası **"Türkiye'de ve dünyada hüküm ve cezalar: 'Suça sürüklenen çocuk' doğru bir kavram mı?"** başlıklı haber ve 2024 yılı için Adalet İstatistiklerinde ki bilgilerin Yapay Zeka **"GEMİNİ"** tarafından derlendiği bilgi aşağıda yer almaktadır.Uygulamada ulaşılan İngilizce bilgilerin daha sonra Türkçeye çevrilmesinde bazı anlam kaymalar dahil üretilen bilgiler aynen yansıtılmıştır.Sorumluluk GEMİNİ ye ait olup bazı not ve ekler aşağıda yer almaktadır.Bu bilgiler ile yeni bilgilerin üretilmesi için amaçlanmış bir derlemedir. SHU Nihat Tarımeri)

Gözleriniz kapalıyken bile zihninizde kazınan bir çığlık duyar mısınız?

Henüz hayatın fırtınalarına karşı kalkanları olmayan, incelikle korunması gereken bir çocuğun, sayıların ve soğuk maddelerin arasında kaybolan sessiz çığlığını...

Bu, Türkiye'de çocuk koruma adına 2005 yılından beri öne çıkan Çocuk Koruma Kanunu'nun (ÇKK) da yer alan "suça sürüklenen çocuk" şeklindeki garabet tanım, o acımasız etiketle damgalanan her bir yavrunun yürek burkan kaderidir.

Bu sadece bir hukuk terimi değil; çocukluklarını, masumiyetlerini, geleceğe dair tüm umutlarını çalan bir damga, kanayan bir yara, vicdanları sızlatan bir çığlıktır.

2004 yılından beri iç hukukun parçası olan "Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" (ÇHS) ve önsözünde kaynaklık eden "Pekin Kuralları", gençlik adalet yönetimine yönelik asgari kuralları öne çıkarmaktadır. Ancak 27 Ocak 1995 tarihli Resmi Gazete'de yer alan "Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Beijing Kuralları)" şeklindeki çeviri, İngilizce orijinalindeki "Juvenile Justice" (Gençlik Adaleti) yerine "Çocuk Mahkemeleri" kavramını kullanmaktadır. Diğer dillerde ve ülkelerde çocukluk dönemi dışında "gençlik" kavramı öne çıkarken, bu çeviri yanlışlığı yönetim ve uygulamalara da yön vermekte, çocuk haklarına bakışta büyük bir sorun yaratmaktadır. Bu yanlış çeviriler, çocukların üstün yararı ilkesini hiçe sayarak her türlü keyfiliğe de zemin hazırlamaktadır. "Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Beijing Kurallar)" gibi farklı farklı çevirilerin olması, çocukların, gençlerin ve toplumun geleceğini de olumsuz etkilemektedir.

Yine iç hukukun parçası olan **Avrupa Sosyal Şartı (ASŞ)**, çocuk hakları ve sosyal haklar açısından 1961'den beri söz konusudur ve Avrupa Konseyi gibi bir yapının da parçasıdır. Böyle bir sistemin de parçası olarak "adil yargılama" hakkı açısından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ile birlikte ele alınan ASŞ'deki şu maddeler ayrı ayrı ele alınması ve görev hukuksal gelişmelerin bir yansımasıdır:

- **"Çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkına sahiptir." (Madde 7)**

- **"Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir." (Madde 17)**

Özellikle de hukuksal dönüşümde hayırseverlik ve yardımseverlik boyutunun özel hukuk ve alan kapsamında ele alınması ve de kamusal hizmetler olarak öne çıkan sosyal hizmetler ile gelişmeler açısından da **"sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı"** gibi sosyal haklar, görüldüğü gibi ÇHS için de bu süreçte kaynaklık yapmaktadır. Avrupa Konseyi'nin sosyal çalışmacılar için insan hakları ile sorumluluk ve göreve ilişkin 1991 ve 2001 tarihli kararları da sosyal hizmetlerden yararlanma hakkının önemini vurgulamaktadır. Sosyal ortam ve yaşam koşullarına dayalı bir sosyal inceleme raporu bu çerçevede önceliklidir. Türkiye'de sosyal ortam ve yaşam koşulları için bir sosyal inceleme raporu zorunlu olup, Gençlik Daireleri (Jugendamt) bunun için vardır; bu benzer idari yapılar yargısal süreçlerden öncedir.

Ancak Türkiye'de özellikle hukuk dünyası tarafından gençlik dönem ve önemini halen dikkate almadığı böyle bir hedef süre gelmektedir. 1950'lerden sonra böyle bir çeviri yanlışlıkları ve yanlış kavramlaştırmalar ile İsviçre ve İtalya gibi kaynak kanunlardaki gelişmelerin körleşmesi bu sürecin bir parçası olup halen "çocuk adalet" diye bahsedebilmektedir. Hem yönetsel hem de yargısal açısından Pekin Kuralları gibi asgari standartlar yerine, araçları ile birlikte keyfilikleri besleyebilmektedir. Sosyal hizmet yöntem ve araçları ile yurttaşlık hukuk açısından çocuk koruma boyutu ve ceza hukuk açısından gençlik yargılamasının farklı farklı ele alınması yerine, böyle bir özgün adalet sistemi de halen çocuk ve gençler için üretilmiştir.

Çocuk Mahkemeleri ise bu süreçte ancak 1979'da mümkün olup 2005 yılına kadar yaygınlaşmamıştır. Hem Avrupa Sosyal Şartı, hem de İsviçre, İtalya gibi kaynak kanunlar açısından söz konusu gelişmelerin dikkate alınmamasıyla böyle bir toplumsal kandırma da söz konusudur. 2005 yılında çocuk korunma adına cezalandırmaya yönelik Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ise önemli bir örnektir. Adalet yönetiminde öne çıkan böyle bir özgün yapı ve sistem, çocuklara ve gençlere uygun görülmüştür. Aynı zamanda çocukların korunması, rehabilitasyonu ve topluma yeniden kazandırılması gibi evrensel ve insani hedeflere sahip özel bir alan ve uygulamalar Türkiye için farklılaşmaktadır.

Mattia Ahmet Minguzzi Olayı ve Medyanın Rolü

Mattia Ahmet Minguzzi olayı gibi kamuoyunu derinden etkileyen vakalar, arasındadır. Bu olay çocuk adalet sistemindeki sorunları daha da görünür kılmaktadır. Özellikle **24 Ocak 2025 tarihinde başlayan süreçte, olay görüntülerinin hızla kamuoyuyla paylaşılması, gizlilik ilkesinin ve çocuğun damgalanmasının ilk adımı olmuştur.** İddianame ile Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldığında, **iddianamedeki bilgilerin tırnak içinde aynen yayınlanması, mahkemede bir yargılama yerine sosyal medyada bir yargılamanın her şeyin önüne geçmesine neden olmuştur.** Bu yönde yapılan gerekli uyarılara ve oluşan duruma rağmen mahkemenin dikkat etmemesi, anne ve babanın vekilinin öne çıkarılması, adaletin beklentisini farklılaştırmaktadır. **Annenin yaşadığı derin acı ve adalet arayışı son derece haklı olmakla birlikte, İtalyan hukuk sisteminin, özellikle çocuklara yönelik davalarda, cezalandırıcıdan ziyade koruyucu ve rehabilite edici bir yaklaşım sergilediği unutulmamalıdır. Babanın İtalyan ve meşhur olması ve**

bu durum, çocuğun gelecekteki iyiliği için farklı bir hukuki yol izlenmesine neden olabilir. Annenin acısının da bu süreçte araç olarak kullanılması, bir intikam beklentisinin her şeyin önüne çıkmasına yol açmıştır. Bu boyutun ÇKK açısından ele alınmaması da büyük bir sorun kaynağıdır.

Türk hukuk dünyasının sosyal hizmetlere sahip olduğu bakış ve kapasitesine orantılı olarak halen garabet ve dünyada karşılığı olmayan tanımlar ve de kavramlarla çocuk dahil kişilerin kamusal açıdan korunduğu da zannedilmektedir. Bu boyut eksikliği arasında “gençlik” ve koruma açısından sosyal hizmetler boyutunu yozlaştırıp, yok sayarak öne çıkan ÇKK ve TCK/31. maddesi ile çocuklara yaşatılan süreçte, Adalet Bakanlığı tarafından açıklanan “Adalet İstatistikleri”, geline nokta ve bakışı da aynı zamanda yansıtmaktadır.

Bu çerçevede, Adalet Bakanlığı'nın 2024 yılı Adalet İstatistikleri, Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Başkanı Av. Hasan Erdoğan'ın değerlendirmeleri ve Av. Seda Akço'nun uyarıları, bu kanayan yaranın boyutlarını ve köklerini gözler önüne sermektedir.

2024 Adalet İstatistikleri: Sayıların Acımasız Gerçeği ve Masumiyet Karinesinin Çiğnenişi (Anayasa Madde 38):

Adalet Bakanlığı'nın 2024 yılı Adalet İstatistikleri... Bu sadece kuru bir veri yığını değil, her bir satırı bir çocuğun hayata küsüşünün, öyküsünün ve bir ailenin çaresizliğinin feryadıdır.

Adalet İstatistiklerinde ki tablolaşmada ki bilgiler¹ arasında “*Cumhuriyet Başsavcılıklarında soruşturma evresinde şüphelilerin suçları hakkında verilen kararlar*” arasında % 47.8 si kovuşturmayaya yer olmadığı yönünde karar verilirken kamu davası açılması % 37.3 olup diğer kararları ise 14.9.dur.

Çocuk ve gençler için de geçerlidir. Hazırlanan tablolar arasında ki “*Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde cinsiyet, yaş ve uyuşma göre şüpheli sayıları, 2024*” ile bilgilere göre 18 yaşın altında (gelen, karara bağlanan ve gelecek yıla devir olan) suça sürüklenen çocuklar için toplam sayısı (**565.595**) olarak yer almaktadır.

Ayrıca bu bilgi ile birlikte 2024 yılı içinde Türk yargı sistemine, hem soruşturma hem de kovuşturma evrelerinde toplamda **500.056 suça sürüklenen çocuk sayısından bahsedilmektedir.** Bu toplam aşağıdaki şekildedir:Aynı zamanda Pekin Kurallarında öne çıkan sosyal inceleme raporunun düzenlenmesi ÇHS için önceliklidir.Ayrıca bu raporun ÇKK ile sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerce düzenlenmesine yönelik “sosyal çalışma görevlisi” ve daha sonra üretilen “adli destek görevliler” ise soruşturma evresini ve önem için de önemli bilgilerdendir.

• Cumhuriyet Başsavcılıklarına Gelen Suça Sürüklenen Çocuk Sayıları:

- Toplam gelen dosya sayısı: **322.219**
- Toplam suça sürüklenen çocuk sayısı: **322.149**
- Toplam suç sayısı: **665.241**

1 https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/7042025092455Adalet_%C4%B0statistikleri_2024%20T%C3%BCrk%C3%A7e_Ingilizce.pdf

- Bu sayılar, geçen yıldan devreden (136.664 çocuk) ve yıl içinde açılan (185.485 çocuk) dosyaları içermektedir.

Cumhuriyet başsavcılıklarında suça sürüklenen çocukların suçlarına ilişkin soruşturma evresinde karara bağlanan dosya ve suç sayıları ile ilgili bilgiler arasında ki toplam (320 588) çocuk arasında kovuşturmayaya yer olmayan kararı (169 020)'dir.Bu süreçte 12 yaşında çocukların tutuklama süreci dahil sosyal inceleme raporunun düzenlenmesi ile karar verilip verilmemesiyle karar verilirken kamu davası açılan çocuk sayısı ise (129 884) dür. % 40 oranında bir çocuk için kamu davası açılırken bu oran oldukça yüksektir. Yaş grupları ayrı bir şekilde ele alınmamaktadır. % 52 oranda ki kovuşturmayaya yer almayan çocuklar ise özellikle bu süreçte “suça sürüklen çocuk” şeklinde nasıl damgalandığı ve lekelenildiği de görülmektedir.

Soruşturma evresindeki damgalama da ayrıca çocuk başına 2 suç öne çıkarken kamu davası açıldığında suç sayısındaki artış aynı zamanda tekrar suç ile ilgili bir durumu yansıtmaktadır. Bu boyut ve diğer kararlar arasında ki çocuk sayısının (21 684) olması suç bilimi ve adalet yönetim açısından önemli ve ebdışeli bir bilgi olup sosyal hizmetler boyutunda ki eksiklik aynı zamanda hukuk ve adaletten uzaklaşmasını ÇHS açısından ortaya çıkarmaktadır.

(NOT; 2023 yılı Adalet İstatistikleri arasında ki “ 1.13 Cumhuriyet başsavcılıklarında soruşturma evresinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları, 2023 şeklindeki tabloya göre (gelen ,karara bağlanan , gelecek yıla dair) soruşturma evresindeki 18 yaş altı genel toplam çocuk sayısı (588 620) dir. Ayrıca “2.21 Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların dosya ve suç sayıları, 2023 “ tabloya göre suça sürüklenen çocuk sayısı ise (166 152) olup hem soruşturma hem de kovuşturma sürecinde 18 yaş altı toplam çocuk sayısı (754 772) dir.

Ayrıca TUİK tarafından 2023 yılı için “Güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı “arasında (178 bin 834)'ü suça sürüklenme sebebiyle (kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiasıyla)güvenlik birimlerine geldi veya getirildiğin bahsedilirken resmin bütünü görmek için farklı farklı bilgiler ile bakmasını gerektirmektedir.SHU Nihat Tarimeri)

• Ceza Mahkemelerine Gelen Suça Sürüklenen Çocuk Sayıları:

- Toplam gelen dosya sayısı: **194.067**
- Toplam suça sürüklenen çocuk sayısı: **177.907**
- Toplam suç sayısı: **411.963**

Bu sayılar arasında, geçen yıldan devreden (80.230 çocuk), yıl içinde açılan (87.793 çocuk) ve Yargıtay'dan bozularak gelen (9.884 çocuk) dosyaları kapsamaktadır. Suça sürüklenen çocuklar bu evrede **12-17 yaş aralığında** değerlendirilmiştir.

Yine diğer bilgiler ile adalet sistem ve yönetimi açısından soruşturma süreci için **(565.595)** olmak üzere genel toplam olarak **(741.502)** çocuk ve gençten bahsedilmektedir. 130.000 çocuk çıkarıldığı takdirde en az (600 000) damgalanmış ve lekenmiş çocuk söz konusudur.

Ayrıca özgür ve eşit yurttaş kimlikle konumlanması için öne çıkarılan “medeni/yurttaş hukuk ile yetki ve görevin ceza hukukun ön çıkmasıyla böyle bir garabetlik ortaya

çıkılmaktadır.Bu bakış ile de bazı illerde kurulmuş olan çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemeleri dahil *“Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında karara bağlanan dosya ve suç sayıları, 2024”* tabloya göre toplam suça sürüklenen çocuk sayısı **(106 723)** dir.Mahkumiyet kararı (30 348) ve beraat sayısı (20 321) dir. Soruşturma evresi dışında suçu kesinleşmemiş çocukların suça sürüklenen çocuk şeklinde nasıl damgalandığı ve lekelenirildiği bakış ile adalet halen aranılmaktadır.Bu sayılar diğer sayılar ile de çelişmektedir.

Yine tablolar arasında *“Ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre gelen dosya ve suç sayıları, 2024”* arasında toplam suça sürüklen çocuk sayısı ise (258.212) olup soruşturma evresi (565.595) olmak üzere adalet yönetiminde genel toplam çocuk ve genç sayısı **(823 807)** dir. 130.000 eksik olduğu takdirde en az 700.000 damgalanmış ve lekelenirilmiş çocuk ÇKK kapsamında halen mümkündür.

Ayrıca *Ceza mahkemelerinde yıl içinde açılan dosyalardaki sanıkların cinsiyet, yaş ve uyruğuna göre dağılımları,”* tablo da 18 yaş altı suça sürüklenen çocuklar için çocuk mahkemelerinde ki çocuk (sanık) sayısı (42 818)dir. Çocuk ağır ceza mahkemesinde ki (sanık) çocuk sayısı (6 777) dir. ÇKK kapsamında yargılana çocuk sayısı ise sadece **(49.596)** olup çocuk haklarından uzak bir yargılama ve önem ise halen göz ardı edilebilmektedir.

Diğer ceza mahkemeler arasında ise asliye ceza mahkemesinde ki (sanık) çocuk sayısı (36 910) olup ağır ceza mahkemesinde deki (sanık) çocuk sayısı (10 481) dir.Halen çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerin yaygınlaşmaması nedeniyle söz konusu toplam (47 391) dışında genel mahkemeler dahil tarafından genel toplam olarak **(96 987)** çocuğun yargılandığı açıklanmaktadır.Dolayısıyla % 49 oranında çocuk ve gençler halen genel mahkemelerce yargılanması ve bu damgalamaya ve lekelemeye yönelik tepkisizlik çocuk haklarından nasıl uzak olduğunu ve çocukların korunmamasıyla nasıl bir araç olduğunu da yansıtmaktadır.

Yine bu tablodaki bilgiler göre 12-14 yaş arası sanık çocuk sayısı ise (21 299) olup suç sayısı ise (44 216) dir.15-17 arası için **(71 988)** olup suç sayısı ise (146 482) dir.12-17 yaş arasındaki toplam sanık çocuk sayısı **(93.287)** olup ortada çocuk suçluluğu ve sorunu olmadığı gibi % 75 oranında bir gençlik suçluluğu ve sorunu öne çıkmaktadır.Bu arada karar verenler arasında 15-17 yaş gurubu için Pekin Kuralında öne çıkarılan sosyal inceleme raporu dikkat edilmemesiyle ve yetişkinler gibi cezalandırılması gibi bir hedef aynı zamanda suçların tekrar edilmesine yardımcı olabilmektedir.Hem soruşturma hemde kovuşturma evresinde denetimli serbestlik uygulaması ve mesleki boyut ve önemin sosyal hizmet açısından dikkat edilmemesi ve yozlaşması diğer bir etkidir.Ayrıca uygulamanın önemli bir aktörü olan ve kısaca CMK Avukatları ile ilgili üstlenilen görev ve bakış aynı zamanda çocukların korunması ve CHS'ne karşı saygı ile de orantılıdır.

Bu oran, yani **%52'lik bir kesim**, çocukların aslında suçsuz olduğu halde **"suça sürüklenen çocuk"** şeklinde nasıl damgalandığını ve lekelenildiğini gözler önüne sermektedir. Onların hayatlarına, geleceklerine atılan bu lekenin hesabını kim verecek? Diğer yandan, tam **129.884** çocuk için "kamu davası açılmasına" karar verilmiştir. Bu, yaklaşık **%40** gibi oldukça yüksek bir orandır ve her 10 çocuktan 4'ünün mahkeme süreçlerine dahil edildiğini göstermektedir. Bu yüksek oran, çocukların korunması ve

rehabillite edilmesi yerine, doğrudan cezai bir sürecin içine itildiğini kanıtlamaktadır. Özellikle 12 yaşındaki çocukların tutuklama süreci dahil, sosyal inceleme raporlarının düzenlenip düzenlenmediğine bakılmaksızın kararlar verildiği iddiaları, sistemdeki vicdansızlığı bir kez daha ortaya koymaktadır.

İşte tam bu noktada, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın **38. maddesinde yer alan Masumiyet Karinesi** ayaklar altına alınmaktadır:

MADDE 38 – "Kimse, işlediği iddia olunan bir suçtan dolayı mahkeme kararıyla kesinleşmedikçe suçlu sayılamaz."

Bu madde, her bireyin, suçluluğu mahkeme kararıyla kesinleşene kadar masum kabul edilme hakkını güvence altına alır.Susma hakkı bunun içindir. Ancak "suça sürüklenen ocuk" tanımı ve soruştırma aşamasında yüzbinlerce çocuğun bu şekilde kayda geçmesi, daha yargılama bile başlamadan, susuzlukları kanıtlanmadan onların zihinlerine, ailelerine ve topluma "suçlu" algısını yerleştirmektedir. Bu, masumiyet karinesinin ihlalidir; çocukların henüz suçlu olmadığı bir aşamada fiilen damgalanmasıdır. Bu karine, sadece hukuki bir ilke değil, aynı zamanda çocukların onurunu ve geleceğini koruyan temel bir insanlık kalkanıdır.

Tarihsel Yük, Sosyal Hizmetlerin Yozlaşması ve Av. Seda Ako'nun Uyarıları

1907 tarihli ve 1912 yılında yürürlüğe giren İsviçre Yurttaş Kanunun (ZGB) nin 1926 yılında aynen uyarlanamış olan 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi için Prof.Dr. Fikret Arık tarafından **1942 yılına dayanan büyük bir bilgi eksikliği ve ihmal**, resmi vesayet kurumunun kurulmasının hukuk dünyası tarafından önemli bir sorun olarak görülmesine rağmen görmezden gelinmesidir.Türkiye Cumhuriyetinde ki böyle bir devrim ve dönüm noktasında ki süreçte, çocukların haklarını bağımsız ve etkin bir şekilde koruyacak bu kurumun yokluğu, onları yargı sisteminin acımasızlığına, kamuoyunun yargısına bırakıyor. Bu eksiklik, çocukların sistemden dışlanmasına ve tekrar tekrar suça karışmasına neden olan en temel faktörlerden biridir. ocuk mahkemelerinin kurulmasına yönelik ilk talepler 1945'lere dayanırken, ancak 1979'da mümkün olabilmış ve 2005 yılına kadar yaygınlaşamamıştır.

Özellikle Pekin Kuralları'nın öngördüğü bilimsel sosyal inceleme raporları hazırlanması gerekliliği, Türk hukuk dünyasında halen göz ardı edilmektedir.Bilirkişi özelliği dışındaki bu raporlar, çoğu zaman **sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişilerce**, "sosyal çalışma görevlisi" ve sonradan üretilen **"adli destek görevlileri"** adı altında, bilimsel temelden uzak, yzeyssel biçimde hazırlanmaktadır.Teşhis etmeden, tedaviye etmeye kalmak için her alan da yetkinliğe sahip olan **adalet yönetiminde kanunda yer almamasına rağmen dünyada karşılığı olmayan bir görev üretilmiştir. UNICEF Türkiye Ofisi'nin katkılarıyla YK tarafından pedagoji biliminin 1982'den beri ortadan kaldırılmasına rağmen "pedagog" şeklinde yer almasıda bu süreçte sağlanmıştır.** Pedagoji konusunda diplomaya sahip olmamasına rağmen, özellikle Psikolojik Danışman ve Rehberler (PDR'ciler) ile psikologlar tarafından, sosyal çalışmacılar gibi sosyal inceleme raporlarının düzenlenmesi sağlanmaktadır. Halbuki Milli Eğitim Bakanlığı'nda PDR'ciler rehber ğretmen olarak yer alırken, adalet yönetiminde psikologlar için de benzer yetkilere sahip olması, aynı zamanda çocukların nasıl araç ve istismar edildiğinin bir örneğidir.

Yetki gaspı ve kamu zararına neden olan bu durum, Anayasa'nın 38. maddesindeki adil yargılanma hakkını temelden zedelemekte, sosyal hizmetlerin yozlaşmasına ve adaletin çocuklara karşı körleşmesine neden olmaktadır. Bu sosyal hizmetlerden bilgi eksikliğinden dolayı "toksik bilgiler" de üretilmektedir. Bu açıdan UNICEF Ankara Ofisi'nin çocuklar için bir sorun kaynağı olduğu da belirtilmektedir. **Çocuk Koruma Kanunundaki sosyal çalışma görevlisi, hem sosyal hizmetlerin hem de adaletin yozlaşmasına neden olurken, keyfilikler her şeyin önündedir. Bu yozlaşma ile yüzleşmek de gerekmektedir. Sosyal hizmeti anlamadan ve içselleşmeden onarıcı adalet olmaz, sadece bir kandırma olur. Adalet yönetiminde diploması olmayan pedagoğdan adalet beklemek bu kandırmanın da önemli somut örneklerindendir.**

Çocuk Koruma Kanunu'nun kanunlaşma sürecinde, İstanbul Barosu üyesi Av. Seda Akço (Bilen)'in aynı zamanda Türkiye Barolar Birliği temsilcisi olarak, özellikle sosyal inceleme raporu ile ilgili 35. madde ve Pekin Kuralı'nın 16. maddesi içinde yaptığı uyarılar ve açıklamalar, tutanaklarda halen yer almasına rağmen ne yazık ki dikkate alınmamıştır. **Çocuk Koruma Kanunundaki kanunlaşma sürecinde İngiltere'deki Victoria dönemlerindeki gelişmelerle ihtilaf içinde olması ve adlandırmak gibi bir durum için benzer talep içinde bulunması ve özenti ise görüşmelerde kabul edilmediği ve bunu yerine "suça sürüklenen çocuk" şeklinde tanımlanmış bir öykü söz konusudur.. Tutanaklarda görüldüğü gibi derin bir bakış olmadığı da görülmektedir.TCK ve ceza hukukçuların sahip olduğu bakışla öne çıkarılan tutanakların birlikte ele alınması gerekmektedir.** Bu durum, sosyal inceleme raporları gibi kritik süreçlerin, yetkisi olmayan kişilerce hazırlanmaya devam etmesine yol açmış, bu da uluslararası standartlardan ve dolayısıyla Anayasa Madde 90'ın emrettiği uluslararası hukuktan uzaklaşmaya yol açmıştır.

Bu gelişmelerin kökeninde, 1907 tarihli İsviçre Yurttaş/Medeni Kanunu'nda yer alan ve 1912'den beri uygulanan ceza kanununun temelini oluşturan resmi vesayet kurumu gibi geçmişteki önemli hukuki adımların Türk hukuk dünyası tarafından yeterince dikkate alınmaması yatmaktadır. Almanya'da 1923 yılında iki kanunla gerçekleştirilen, İtalya'da ise 1930 yılında değişen uygulamalar gibi uluslararası örnekler de göz ardı edilmiştir. Mevcut durumda, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan çocuklarla ilgili 54. maddenin aynen devamı niteliğindeki Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesi, çağ dışı bir bakışla adalet beklentisi de yaratmaktadır. Türk hukuk dünyasının bu gelişmeleri dikkate almaması, herkesin kendine göre adalet istediği bir adalet yönetimi anlayışını benimsemesine neden olmuştur. ABD'nin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalamamış olması, bu ülkenin çocuk hakları alanında örnek alınması ise en son örnektir. Buna karşın, korumaya yönelik sosyal hizmetlere dayalı müdahale dahil uygulamalar için ABD'deki benzer idari yetki ve görevler evrensel niteliktedir. Ayrıca **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği tarafından 1994 yılında yayımlanan "İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet" başlıklı el kitabı ilk öncelikli kitaptır.** Bu kararlar, **Avrupa Konseyi'nin sosyal çalışmacılara yönelik insan hakları ile ilgili görev için 1991 tarihli kararının da yansımasıdır.** 1967 den beri sosyal haklar ve Avrupa Sosyal Şartı açısından yeni bir öykününde yansımasıdır. Ancak **Türk hukuk dünyası bu bilgileri yok sayarak hem çocuk haklarını, hem de insan haklarını, özellikle de sosyal yardımlardan yararlanma hakkını da halen engellemek içindir.**

CMK Avukatları için Müdafinin Rol ve Görevlendirilmesindeki Adaletin Kör Noktaları

Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Madde 150, şüpheli veya sanığın müdafii seçme hakkını ve bazı durumlarda müdafii görevlendirme zorunluluğunu düzenler:

- **(1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafii seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafii seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafii görevlendirilir.**
- **(2) Müdafii bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir.**
- **(3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada ikinci fıkra hükmü uygulanır.**
- **(4) Zorunlu müdafilikle ilgili diğer hususlar, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.**

CMK ve ÇKK kapsamında görevlendirilen avukatların ödemeleri, vergi ile toplanan kaynaklarla karşılanmakta ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bu durum, gelire sahip olmayan şüpheli veya sanıklar için sunulan bu avukatlık hizmetinin önemli bir **kamu görevi** niteliği taşıdığını göstermektedir. Bu, dezavantajlı kişilerin adil yargılanma hakkına erişimini sağlamayı hedefleyen önemli bir mekanizmadır.

CMK avukatları, özellikle çocukların adil yargılanma hakkının ve masumiyet karinesinin en önemli güvencelerinden olmalıdır. Ancak ne yazık ki, çoğu CMK avukatının çocuk hukuku alanında yeterli uzmanlığa sahip olmaması, çocuğun gelişimsel ve psikolojik özelliklerini göz ardı etmesi, dosyayı pasif takip etmesi gibi durumlar, etkin hukuki yardım hakkını zedelemektedir. Öngörülen ödemenin çok çok düşük olması ve bu durum Avrupa Sosyal Şartı açısından dikkat edilmediği gibi **halen 12 yaşındaki bir çocuğun sosyal inceleme raporu için bir çalışma yapılmadan genel bir mahkeme tarafından tutuklanmasına yapılan ortaklık CMK Avukatları için düşündürücüdür. Yetkisiz bir birim tarafından özgürlüklerden kısıtlanması için oluşan kesin kararın AİHM'e kadar devamı için şimdiye kadar bir çabanın olmaması aynı zamanda bu keyfilikleri de beslemektedir. Eylemsizlik halinin de acı bir örneğidir.**

Özellikle 12 yaşındaki bir çocuğun sulh ceza hakimliği gibi genel mahkemelerce yetişkinler gibi tutuklanırken dahi bu duruma ortaklık süre gelmekte, çocukların anayasal hakları ihlal edilmektedir. **Suçta sürüklenen çocuk olarak mağdur hakları kapsamında yer almakta olup, adli destek görevlisi ile adalet beklenmektedir. Bu düzenlemeler ile ÇKK ve TCK/31. maddesi aynı zamanda çocukların doğrudan mağdurdur. Soruşturma süreci dahil tazminat hakkı da ortaya çıkmaktadır. Av. Seda Akço (Bilen) tarafından yapılan uyarı ve açıklamalara rağmen, bu uyarılar CMK avukatları tarafından yeterince dikkate alınmamıştır. Aksine, UNICEF ile birlikte benzer eğitimler hazırlanmış olsa da, bu eğitimlerdeki tanım belirsizlikleri ve uygulamadaki sorunlar devam etmektedir. Hizmetler açısından bu ayıpların (sakatlıkların) CMK avukatları tarafından dikkat edilmesiyle yapmış olduğu görevi de işlevsiz kılmaktadır. Halen bu sunulan hizmetteki ayıbın ve hukuksal sakatlıkların ortadan kalkması ve çaba da öncelikli bir çözümdür.**

Asgari Cezai Sorumluluk Yaşı ve Uluslararası Karşılaştırmalar (Av. Hasan Erdoğan'dan)

Dünya genelinde çocuklar için belirli asgari sorumluluk yaşları bulunmaktadır. Uluslararası hukuk, asgari eşiğin en az 12 olmasını şart koşarken, Türkiye'de de bu sınır 12 olarak belirlenmiştir. Ancak Avrupa ve ABD'de bu yaş sınırı son derece değişkendir:

- **Fransa:** 13 yaş altı ayırt etme yeteneği olmadığı varsayılır. 13-17 yaş arası eğitim vurgulu cezalar.
- **Almanya:** 14 yaş altı cezai sorumlu tutulamaz. 14-17 yaş arası çocuk mahkemeleri, 18-21 yaş arası da "olgun olmadığı" tespit edilirse çocuk olarak yargılanabilir. Maksimum 10 yıl "gençlik hapis cezası" uygulanır.
- **Hollanda:** 23 yaşına kadar gelişimsel olarak olgunlaşmamış kişiler çocuk olarak yargılanabilir. 16-17 yaşındakiler için azami süre 2 yıldır.
- **İsveç:** Cezai sorumluluk yaşı 15'tir. 15-17 yaş arası gençler normal mahkemelerde yargılanır, ancak özel çocuk prosedürleri uygulanır. Hapis yerine güvenli bakım (en fazla 4 yıl) tercih edilir.
- **İngiltere ve ABD:** Kurallar daha katıdır. ABD eyaletlerinde asgari sınır 10-12 yaş civarında olup, ciddi suçlarda yetişkin mahkemesine sevk mümkündür. İngiltere'de 10-13 yaş arası çocuklar, yaptığı hareketin hukuka aykırı olduğunu bilebiliyorsa cezai sorumluluğu olduğu kabul edilir; 14-17 yaş arasında tam sorumluluk öngörülür.

Av. Hasan Erdoğan, bu farklılıkların "güvenlikçi yaklaşım" (ABD, İngiltere) ile "özgürlükçü yaklaşım" (Kara Avrupası) arasındaki farktan kaynaklandığını belirtmektedir. Kara Avrupası'nın "Bunlar her şeyden önce çocuktur" dediğini vurgulamaktadır.

Av. Hasan Erdoğan gibi çocuk haklarıyla ilgilenen hukukçular, "suça sürüklenen çocuk" kavramını dahi günümüzde yetersiz bulmaktadır. Erdoğan'a göre, Birleşmiş Milletler, UNICEF ve Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin resmi olarak kullandığı "Children in conflict with the law" (Hukukla çatışma içindeki çocuklar) kavramı, Türkiye'de de kullanılmalıdır. (Not: İngilizce bu deyim Almanca "Konflikt mit dem Gesetz" şeklinde olup kanunla başınız derde girerse, kendinizi hemen kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya bulursunuz. İster celp, arama, tutuklama, trafik durdurma veya genel kimlik kontrolü olsun: Yetkililerle ilk temasınızı, cezai işlemlerinizin sonraki tüm süreçlerinin temelini oluşturur şeklinde ki bir durumu özetler) Erdoğan, "'Suça sürüklenen çocuk' dendiğinde o çocuğun suçu gerçekten işlemiş olduğu algısı ortaya çıkar. Bunun yerine 'adalet sistemi içindeki çocuk' denmesi gerektiğini söylüyoruz. Çocuğun etiketlenmesinin önüne geçilmeli," ifadeleriyle kavramın doğurabileceği lekelenmeye dikkat çekmektedir.

Erdoğan'a göre, Türkiye'de sosyal inceleme raporları yüzeysel hazırlanmakta, çocuğun okulu, ailesi, çevresiyle görüşülmeden, sadece "Oğlum sen bunu niye yaptın? Bunun suç olduğunu bilmiyor muydun?" gibi sorularla dosyalara konmaktadır. "Çocuğun eylemi anlamasıyla hukuku anlaması aynı şey değil," diyen Erdoğan, uluslararası alanda kabul görmüş asgari ehliyet yaşının, çocuğun yaptığı eylemin ve cezai karşılığının farkında olmama ihtimali nedeniyle yürürlüğe konduğunu açıklamaktadır.

Ciddi Suçlarda Cezalar ve Kurumsal Yaklaşımlar

Avrupa Birliği lkeleri genellikle kler için idam cezasını ve şartlı tahliyesiz ömür boyu hapis cezasını yasaklamıştır. Fransa 2016'da çocuklara yönelik müebbet hapis cezalarını kaldırmıştır. Avrupa'da gençler için verilen cezalar, genellikle ABD'dekinden önemli ölçüde daha kısadır. ocuk hukuku kapsamında hüküm giyenler için genellikle azami hapis cezası 5 yılken, çok ciddi suçlar için azami 10 yıl, 18-20 yaş arası kişiler için ise azami 15 yıl uygulanmaktadır. Hükmün uygulandığı koşullar söz konusu olduğuunda, AB lkelerinde eğitim ve sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı özel ocuk merkezleri mevcuttur.

ABD'de ise çocukların cinayet nedeniyle yetişkin olarak yargılanması mümkündür. Bazı eyaletlerde müebbet cezası hala mümkün olup, genellikle çok uzun hapis cezaları verilebilmektedir. Yetişkin olarak yargılanan çocuklar yetişkin hapishanelerine gönderilmektedir. **İran** ve **in** gibi ülkelerde de çocuklara yönelik ağır cezalar ve yetişkin mahkemelerinde yargılama örnekleri bulunmaktadır.

Türkiye'de Ceza İnfaz Sistemi ve Tekrar Suç Karışma Oranları

Av. Hasan Erdoğan, Türkiye'de 3 binden fazla tutuklu ocuk olduğuunu ve cezaevi sisteminin büyük ölçüde yetişkinlerin cezaevlerine benzediğini belirtmektedir. ocuk cezaevlerinin bölgesel olması, aileden ve avukattan uzak kalma gibi sorunlara yol açmaktadır. Atanan avukatlara az ücret ödendiği için avukatların müvekkillerini görmeye gidemediğini ve çocukların avukatını bile görmeden duruşmaya bilgisayar üzerinden bağlandığını ifade etmektedir.

Uluslararası alışmalar, çocukların eğitimine yönelik etkin müdahaleler olmadığı sürece tekrar suç işleme oranının arttığını göstermektedir. ABD'de yapılan bir araştırma, tutukluluğuun ardından serbest bırakılan gençlerin yüzde 55'inin bir yıl içinde tekrar tutuklandığını ortaya koymaktadır. Almanya'daki veriler ise hapishaneye gönderilen gençlerin tekrar suç işleme oranının çok yüksek olduğuunu (yüzde 70-80) göstermiş, bu da alternatif ıslah yöntemlerine yönelme ihtiyaını ortaya koymuştur. Türkiye'de saha çalışmaları ve bölgesel araştırmalar, yüzde 25 ila 35 aralığında tekrar suç işleme oranları ortaya koysa da, Av. Hasan Erdoğan'a göre bu oran çok daha yüksektir; yüzde 90'a vardığını ifade etmektedir. Erdoğan, 15-18 yaş arasında 22 defa cezaevine giren bir çocukla karşılaştığını örnek vererek, suçun asıl nedeninin araştırılmadığını, ocuk mahkemelerinin sadece ceza yargılaması yapmadığını, suçun işlenmesinden önce koruyucu ve destekleyici tedbirler vermesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Yetişkin Gibi Yargılanma Tartışmaları

Mattia Ahmet Minguzzi olayı gibi olayların ardından kamuoyunda, ağır suçlara karışan çocukların yetişkin olarak değerlendirilmesi talebi sıkça dile getirilmiştir. Ağır cezalar beklenirken bu olaylar KK ve TCK/31 maddesinin sonuç ve yansımasıdır., **24 Ocak 2025 tarihindeki başlayan süreçte görüntülerin hemen paylaşılması gizlilik ilkesi ve damgalamanın ilk adımı olmuştur. İddianame ile ocuk Ağır Ceza mahkemesinde dava açıldığı zaman iddianamedeki bilgilerin tırnak içinde aynen yayınlanması, mahkemede bir yargılama yerine sosyal medyada bir yargılamanın her şeyin önüne çıkmasına neden olmuştur. Bu yönde gerekli uyarılar ve oluşan durumun mahkemece dikkat etmemesi, anne ve babanın vekilinin ne çıkarılması adaletin beklentisini farklılaştırmaktadır. Annenin acısı da bu süreçte araç olup intikam**

duygusu her şeyin önündedir. Bu boyutun ÇKK açısından ele alınmaması da bir sorun kaynağıdır.

Av. Hasan Erdoğan, Türkiye'de çocukların yetişkin olarak görülüp yargılanmasının söz konusu olmadığını belirtmekle birlikte, çocuk hukuku sisteminin işleyişinde aksaklıkların mevcut olduğunu vurgulamaktadır. Çocukların yetişkin mahkemelerine çıkarıldığını, hatta ters kelepçe uygulamasına maruz kaldığını savunmaktadır. Ankara'daki uyuşturucu operasyonunda gözaltına alınan 97 çocuktan 94'ünün tutuklanmasını örnek göstererek, çocuk savcılarını ifade alsaydı tutuklanmayacaklarını ifade etmiştir. Erdoğan, "Çocuk adalet sistemi içerisinde çocuklar çocuk olarak değerlendirilmiyor. Maalesef en büyük sorun bu," demiştir.

Türk Ceza Kanunu 31. Maddesi ile İtalyan Çocuk ve Gençlere Yönelik Ceza Hukukunun Karşılaştırması

Türk Ceza Kanunu (TCK) Madde 31, çocukların ceza sorumluluğunu düzenleyen temel hükümdür. Bu maddeyi İtalya'nın çocuk ve gençlere yönelik ceza hukuku yaklaşımıyla karşılaştırmak, her iki ülkenin çocuk adalet sistemlerine ilişkin farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyacaktır.

Türk Ceza Kanunu Madde 31: Çocukların Cezai Sorumluluğu

TCK Madde 31, çocukların yaş gruplarına göre ceza sorumluluğunu şu şekilde belirler:

- **0-12 Yaş Grubu (0-12 yaşını doldurmamış):** Türk Ceza Kanunu'na göre, 12 yaşını doldurmamış çocuklar cezai sorumluluğa sahip değildir. Yani bu yaştaki bir çocuk suç işlese dahi hakkında herhangi bir ceza verilemez. Ancak, çocuk hakkında güvenlik tedbirleri (örneğin, danışmanlık tedbiri, eğitim tedbiri, koruyucu ve destekleyici tedbirler) uygulanabilir.
- **12-15 Yaş Grubu (12 yaşını doldurmuş, 15 yaşını doldurmamış):** Bu yaştaki çocukların işlediği fiillerden dolayı cezai sorumlulukları için ayırt etme gücüne sahip olup olmadıkları araştırılır. Eğer çocuğun işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiyle ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği (ayırt etme gücü) varsa, indirimli oranlarda cezaya hükmedilebilir. Eğer ayırt etme gücü yoksa, ceza verilmez ancak güvenlik tedbirleri uygulanır.
- **15-18 Yaş Grubu (15 yaşını doldurmuş, 18 yaşını doldurmamış):** Bu yaştaki çocuklar, aksi ispatlanmadıkça ayırt etme gücüne sahip kabul edilirler. İşledikleri fiillerden dolayı ceza sorumlulukları vardır, ancak indirimli oranlarda cezaya hükmedilir. Bu yaş grubundaki çocuklar için de hapis cezası yerine alternatif tedbirler öncelikli olarak değerlendirilir. TCK Madde 31'in genel yaklaşımı, çocuğun yaşına göre cezai ehliyetini kademeli olarak artırmak ve ceza yerine eğitsel veya koruyucu tedbirleri önceliklendirmektir.

İtalyan Çocuk ve Gençlere Yönelik Ceza Hukuku ile Karşılaştırma

İtalya'nın çocuk ve gençlere yönelik ceza hukuku sistemi ile TCK Madde 31 arasında bazı önemli benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır:

Benzerlikler:

- **Cezai Ehliyet Yaş Sınırı:** Her iki sistem de belirli bir yaşın altındaki çocukların cezai sorumluluğunun olmadığını kabul eder. İtalya'da 14 yaşından küçük çocuklar cezai

ehliyetine sahip değildir, Türkiye'de ise bu sınır 12 yaştır. Bu, çocukların belirli bir olgunluk seviyesine ulaşmadan tam cezai sorumluluk taşıyamayacağı ilkesine dayanır.

- **İndirimli Cezalar:** Hem Türkiye hem de İtalya'da, reşit olmayan bireylerin işlediği suçlarda yetişkinlere göre indirimli oranlarda cezalar uygulanır. Bu, gençlerin gelişimsel özelliklerinin ve rehabilite edilebilirliklerinin dikkate alındığını gösterir.
- **Rehabilitasyon ve Yeniden Entegrasyon Odaklılık:** Her iki ülkenin ceza adalet sistemi de çocuk ve gençlerin cezalandırılmasından ziyade, eğitimleri, rehabilitasyonları ve topluma yeniden kazandırılmalarını hedefler. Hapis cezası son çare olarak görülür ve alternatif tedbirler önceliklendirilir.
- **Alternatif Tedbirler:** Türk hukukunda güvenlik tedbirleri ve denetimli serbestlik gibi alternatifler varken, İtalya'da da topluma hizmet, eğitim programları ve denetimli serbestlik gibi çeşitli alternatif tedbirler mevcuttur.

Farklılıklar:

- **Cezai Ehliyet Başlangıç Yaşı:** İtalya'da cezai ehliyetin başlangıç yaşı 14 iken, Türkiye'de bu yaş 12'dir. Bu durum, Türkiye'nin daha erken yaşta çocuklara indirimli de olsa cezai sorumluluk yükleyebileceği anlamına gelir.
- **Ayırt Etme Gücünün Değerlendirilmesi:** TCK Madde 31'de 12-15 yaş grubunda çocuğun ayırt etme gücünün somut olarak araştırılması zorunluluğu varken, İtalya'da 14 yaşın üzerinde genel bir sorumluluk kabulü vardır, ancak yargılama sürecinde yine gencin olgunluk seviyesi ve bireysel durumu dikkate alınır.
- **Özel Mahkemeler ve Multidisipliner Yaklaşım:** İtalya'da Çocuk Mahkemeleri (Tribunale per i Minorenni) adında, sadece çocuk ve gençlerin davalarına bakan, hakimler, savcılar ve psikologlardan oluşan uzmanlaşmış ve multidisipliner yapılar mevcuttur. Türkiye'de de Çocuk Mahkemeleri bulunmakla birlikte, İtalya'daki kadar kapsamlı bir yapıya ve yetki alanına sahip olmayabilir. İtalyan sistemi, sosyal hizmet birimlerini adli sürecin daha derinlemesine bir parçası olarak entegre eder.
- **Müebbet Hapis Yasağı:** İtalya'da 18 yaş altındaki gençlere müebbet hapis cezası verilmesi tamamen yasaktır. Türk hukukunda da çocuklara müebbet hapis cezası verilmez, ancak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının çocuklara uygulanmasında belirli yaş indirimleri ve dönüşümler söz konusudur.

SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkiye de çocuklar dahil yaşanan sorun ve nedenlerinin gayet açık bir şekilde bilinmesine rağmen sadece sonuçlarla konuşturulan bir durum halen süre gelmektedir. Tüm bu veriler ve değerlendirmeler, Türkiye'de çocuk (?) adalet sisteminin kanayan bir yara olduğunu, Anayasa'mızın temel ilkeleri olan masumiyet karinesinin ve uluslararası hukuk normlarının (ÇHS, Pekin Kuralları, Avrupa Sosyal Şartı) tam anlamıyla uygulanmadığını göstermektedir. "Gençlik suçluluğu" boyutunu görmezden gelerek, dünyada karşılığı olmayan "suça sürüklenen çocuk" tanımını ve çocuk ağır ceza mahkemelerini uygun görmek, aynı zamanda insanlıktan uzaklaşmak ve adaleti temelden zedelemek demektir.

Çocuk ve gençler için ÇKK ve TCK/31. madde kapsamında adalet yönetimindeki 800 bin çocuk ve öyküler resmin küçük bir kısmıdır. Gri alan da önemlidir. Bir kat fazla olması normal olup sosyal hizmet boyutundaki yozlaşma ile bu büyüklük üç katına çıkabilir. Dolayısıyla gençlik suçluluğu boyutu, en az 2 milyon çocuk ve gençten

bahsedilmektedir. Okuldaki sorunlar diğerk önemli bir sorun olup, denetimli serbestlik ise diğerk önemli sorun kaynaklarıdır.

Öncelikli Çözüm ve Öneriler

- **Türk Ceza Kanunu'nun 31. maddesi başta olmak üzere, gençlerin yetişkinler gibi yargılanmasına neden olan maddeler öncelikle iptal edilmeli ve milyonlarca çocuğun 2005 yılından beri ÇKK ve TCK mağduriyeti son bulmalıdır.**
- Çocukların korunduğı ve gençler için ayrı bir ceza kanunu oluşturulmalıdır.
- 15 yaş altındaki gruplar için kınama dahil çeşitli yaptırımlarda eğitim tedbiri öncelikli olmalı, sosyal hizmet yöntem ve araçlarla eğitim odaklı tedbiri ve uygulamalar 15 yaş üstü gençler için de geçerli olmalıdır.*(Not :Bunun örnekleri de var olup Türkiye 'ye için benzer uygulamalar yerine Türkiye ye özgün diyerek geçiştirmek bir beceri zan ediliyor.Sorun ve sorumlular ele alınması yerine ,”ama ve “fakat” ile mazaret üretmeler veya “meli” “malı”larla Türkiye deki çocuklara ve gençlere uygun olmaması için yapılan çabalar aynı zamanda acı bir itiraftır.N.T)*
- Çocuk mahkemeleri yerine gençlik mahkemeleri ve gençlik savcılığı gibi bir yapı yeniden yapılmalıdır.
- Çocuk Koruma Kanunu'nda yer alan "sosyal çalışma görevlisi" ve "suça sürüklenen çocuk" tanımları ortadan kaldırılmalıdır. Bu ayıbın ortadan kalkmasıyla, hem adalet yönetiminde hem de sosyal hizmetler yönetiminde rol ve görevlerin açık ve net olması için yeniden ele alınmalıdır.
- Çocuk Koruma Kanunu'nun 34 ve 35. maddeleri (sosyal inceleme raporu ve koruyucu/destekleyici tedbirler konusunda revizyon ihtiyacı) ortadan kalkmalı ve yerine bilimsel temelli, çocuk odaklı yeni düzenlemeler getirilmelidir.
- **Özellikle, sosyal çalışma görevlilerinin yetersizliğı ve sosyal hizmetlerin yozlaşmasıyla acilen yüzleşilmeli, bu alanda bilimsel ve profesyonel bir yaklaşımın benimsenmesi sağlanmalıdır. Adalet yönetiminde kanunda yer almamasına rağmen üretilen "adli destek görevlisi" ve "pedagog" adı altında, pedagoji diploması olmayan PDR'ciler ve psikologlar tarafından hazırlanan raporlar ve üstlenilen görevler derhal sona erdirilmelidir.Halen 2012 yılından beri kendi mesleğı dışında sosyolog,çocuk gelişimci,aile ve tüketici,öğretmen içinde bu yetki gaspını içeren bu acı durum, Türkiye'ye hiç ama hiç yakışmayan bir ayıptır ve acilen ortadan kalkması öncelikli bir çözümdür. Adil yargılanma hakkı adına, sosyal hizmet uzmanlarının uzmanlığına saygı duyulmalı ve onların bilimsel yöntemlerle raporlar hazırlaması güvence altına alınmalıdır.**
- CMK avukatlarının bu uluslararası standartlara ve ulusal yasalara uygun hareket etmesi, özellikle Anayasa Madde 38'deki masumiyet karinesi ve AİHS Madde 6'daki adil yargılanma hakkını çocuklar için tam anlamıyla güvence altına alması için gerekli eğitim ve denetim mekanizmalarını kurmalıdır.
- **Avrupa'da gençlik sorunları dahil gençlik dairesi gibi yapılarla gençlik adalet yönetiminde öne çıkan eğitim ve insan odaklı bakış yerine, Türkiye'de çocuk ve gençler için "sosyal çalışma görevlisi" şeklindeki garabet tanım ve uygulamalar için AB fon kaynakları bir ikinci standart şeklinde ki bakış halen süre gelmektedir. Almanya dahil yurt dışında yaşayan Türk çocukları için benzer hakların Türkiyede ki**

çocuklara sahip olmaması için öne çıkan çabalar arasındaki UNICEF Ankara Ofisi'nin bu çifte standarda da yardımcı olmaktadır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin öncelikle korumak yerine ÇKK nun ve sorunların devamı için milyonlarca Euro harcaması, aynı zamanda AB vergi verenleri de ilgilendirmektedir.2005 yılından beri çocukların araç olması ile bir esnaflaşma grubu bu amaçla da beslenmektedir.

- Böyle bir ayıp AB Delegasyonu için de geçerli olup, bu harcamaların Avrupa Komisyonu Sayıştay tarafından değerlendirilmesi de gerekmektedir. Ayrıca bu standardı engellemek için BM Çocuk Hakları Komitesi dışında Avrupa Konseyi Sosyal Haklar Komitesi'ne raportör dahil bir başvuruda bulunmak önceliklerdendir. Çocukların üstün yararının araç olarak kullanılmasını engellemek amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumu'(KDK)na ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'(TİHEK)na başvurulması da öncelikli çözümlerdendir. Çocukların bu şekilde korunmasının engellemek için yapılacak başvurular aynı zamanda utanç verici bir durumu da gözler önüne serecektir.

Bu bilgiler ile birlikte tarihsel yanlışlardan ders çıkarıp, vicdanımızın sesini dinleyelim. Çünkü adaleti arayan her çocuk, aslında hepimiz için bir umut, bir çığlıktır. Ve o çığlığa kulak vermek, insanlık borcumuzdur. Çocuklarımızın geleceği için, **tekrar suç oranlarını düşürmek** ve onları topluma yeniden kazandırmak adına, köklü ve insancıl çözümlere yönelmek zorundayız.Sorun ve çözümler de gayet açıktır. Geleceği, masumiyet karinesini koruyarak ve uluslararası hukukun ışığında inşa etmeliyiz. **Türk hukuk dünyası tarafından sosyal hizmet konusunda eksiklikle yüzleşmeden çocuklar dahil yurttaşların korunması mümkün değildir.**

Türkiye'ye hiç ama hiç yakışmayan bu durum ne zaman sona erecek?

Bu ayıp ne zaman ortadan kalkacak?

Bu soruların cevabını bulmak ve gereğini yapmak, hepimizin ortak sorumluluğudur.

27.07.2025 /GEMİNİ Ekibi tarafından üretilmiştir.

NOT

Euronews tarafından 26.07.2025 tarihinde Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi Müdürü Av.Hasan Erdoğan tarafından yapılan görüşme sonrası **"Türkiye'de ve dünyada hüküm ve cezalar: 'Suça sürüklenen çocuk' doğru bir kavram mı?"** başlıklı haber ve 2024 yılı için Adalet İstatistiklerinde ki bilgilerin Yapay Zeka **"GEMİNİ"** tarafından derlendiği bilgi yukarıda yer almaktadır.Uygulamada ulaşılan İngilizce bilgilerin daha sonra Türkçeye çevrilmesinde bazı anlam kaymalar dahil üretilen bilgiler aynen yansıtılmıştır.Sorumluluk GEMİNİ ye ait olup bazı not ve ekler aşağıda yer almaktadır.Bu bilgiler ile yeni bilgilerin üretilmesi için amaçlanmış bir derlemedir. SHU Nihat Tarımeri

BUNUNLA İLGİLİ BAZI EK BİLGİLER

1. https://tr.euronews.com/2025/07/26/turkiyede-ve-dunyada-hukum-ve-cezalar-suca-suruklenen-cocuk-dogru-bir-kavram-mi?fbclid=IwQ0xDSwLyyF9jbGNrAvLHMmV4dG4DYWVtAjExAAEe2bdPySiXVs1o-_HoMrlL06bWTfmW_PBvbygKiEA6_PHgEyDCsGMkFa_BwkVA_aem_89Fy6lpDHPNQjWf69QN3hA&sfnsn=scwspwa

2.https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/7042025092455Adalet_%C4%B0statistikleri_2024%20T%C3%BCrk%C3%A7e_Ingilizce.pdf

3.https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc089/kanuntbmmc089/kanuntbmmc08905395.pdf

<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c091/tbmm22091125ss0963.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf>

4. <https://www.anayasa.gov.tr/media/3680/avrupasosyalsarti.pdf>

<https://rm.coe.int/168047e198>

<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter>

<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/european-social-charter-and-european-convention-on-human-rights>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-sosyal-sarti-14-madde-gercege-aykiri-ceviri-ile-sosyal-hizmetler-icin-karaleke-2/>

5. https://www.unicef.org/turkiye/media/4701/file/SOSYAL%20%C3%87ALI%C5%9EMA%20G%C3%96REVL%C4%B0LER%C4%B0%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N%20E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20K%C4%B0TABI%20_%20Kas%C4%B1m%202013.pdf

6. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/1945-tarihli-cocuk-mahkemeleri-on-tasarisi-ile-hem-yuzlesme-hemde-mahcubiyet-icin/>

7. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-haklari-adina-cocuklari-ve-toplumu-kandirmayin-cocuklara-kiymayin-1-sosyal-hizmetleri-de-yozlastirmis-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-cocuk-haklari-ve-insan-haklarini-e/>

8. <https://ankahaber.net/haber/detay/>

[istanbul_barosundan_kardelen_atesciye_destek_bilimsel_verilere_ve_insan_haklarina_dayali_cocuk_adalet_sisteminde_n_asla_taviz_verilmemelidir_252056#](https://www.istanbulbarosu.org.tr/haber/istanbul-barosundan-kardelen-atesciye-destek-bilimsel-verilere-ve-insan-haklarina-dayali-cocuk-adalet-sisteminde-n-asla-taviz-verilmemelidir-252056#)

<https://t24.com.tr/haber/istanbul-barosu-ndan-kardelen-atesci-ye-destek-bilimsel-verilere-ve-insan-haklarina-dayali-cocuk-adalet-sisteminden-asla-taviz-verilmemelidir,1251406>

<https://x.com/istbarosu/status/1947970569430847841>

<https://www.instagram.com/p/DMcoZsq51Wr/?igsh=dWo4d2gwMHljZmdw>

https://x.com/BirGun_Gazetesi/status/1947993096223854902

<https://www.birgun.net/makale/ceteler-cocuklar-ve-vahset-604630>

<https://www.evrensel.net/haber/561323/minguzzi-yasasi-uzerine-caponelari-kim-yaratiyor>

9. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-uzmanlarinin-rolu-egitimi-ve-statuleri/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/avrupa-konseyi-kararlari-ve-sosyal-hizmet-uzmanlarindan-sosyal-calismacilar-ve-de-sosyal-calisma-gorevlilere/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-hizmet-uzmanlarinin-calisma-yasami/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/kuresel-sosyal-hizmet-etik-ilkeler-beyani/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/sosyal-koruma-sistemlerinde-sosyal-hizmetin-rolu-evrensel-sosyal-koruma-hakki/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/insan-haklarinin-karsilanmasinda-sosyal-hizmet-uygulama-standartlari/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/10628-2/>

10. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/isvicre-de-1980-lerde-genclik-adalet-uygulamasindaki-sosyal-hizmet-uzmanindan-bazi-gozlemler/>

<https://www.zh.ch/de/sicherheit-justiz/jugendstrafrecht.html#-792208150>

<https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/226/de>

<https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2010/226/de>

11. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/resmi-veya-mesleki-vesayet-nedir/>

12. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/1945-tarihli-cocuk-mahkemeleri-on-tasarisi-ile-hem-yuzlesme-hemde-mahcubiyet-icin/>

13. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/9864-2/>

14. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/cocuk-korumama-kanunu-ile-adaletin-aracsallasmasin-da-diversion-uygulamasi-ve-bu-panoramada-adaleti-aramak-icin-cagri/>

14. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/anayasaya-ragmen-cocuk-korumama-kanunu-ve-sosyal-calismama-gorevlisi-ile-sosyal-hizmetler-zannedilmesi-turkiye-ye-hic-yakismiyor-yozlastirilmis-sosyal-hizmetler-ve-adalet-yonetiminde-en/>

15. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yapay-zeka-tarafindan-turkiyede-ki-genclik-suclulugunda-mattia-ahmet-minguzzi-vakasi-icin-derleme-ve-raporlama-1/>

16. <https://www.netflix.com/tr/title/81756069?s=a&trkid=13747225&trg=wha&vlang=tr&clip=81987392>

17 <https://de.wikipedia.org/wiki/Jugendgerichtshilfe>

[https://de.wikipedia.org/wiki/Jugendgerichtsgesetz_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Jugendgerichtsgesetz_(Deutschland))

18 https://www.giustizia.it/resources/cms/documents/CDDMinori_Tedesco.pdf

19. <https://www.gov.uk/if-your-child-is-taken-into-care/care-proceedings>

<https://www.gov.uk/browse/justice/young-people>

<https://www.gov.uk/government/publications/social-workers-in-young-offender-institutions-an-evaluation>

<https://www.gov.uk/courts/youth-courts>

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/353955/yjb-evaluation-social-work-posts-YOIs.pdf

<https://hackney.gov.uk/children-and-families>